Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
TAMARA ĆAPETA
της 13ης Φεβρουαρίου 2025[1]

Υπόθεση C-687/23

D.E.
κατά
Banco Santander, SA

[αίτηση του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2014/59/ΕΕ – Πλαίσιο για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων – Εξυγίανση της Banco Popular – Υποχρεωτική μεταβίβαση μετοχών χωρίς αντάλλαγμα – Αγωγή με αίτημα την κήρυξη ακυρότητας και την επιδίκαση αποζημίωσης ασκηθείσα πριν από την έκδοση της αποφάσεως περί εξυγίανσης – Έννοια της "δεδουλευμένης" υποχρέωσης – Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αποτελεί μία ακόμη προσθήκη στη νομολογία που ακολούθησε την εξυγίανση, στις 7 Ιουνίου 2017, της ισπανικής τράπεζας Banco Popular Español S.A. (στο εξής: Banco Popular)[2].

2. Συνεπεία της εξυγίανσης αυτής, πολλά φυσικά και νομικά πρόσωπα έχασαν τις επενδύσεις τους. Εξ αυτού προέκυψε πληθώρα ενδίκων διαφορών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και των δικαστηρίων της Ένωσης.

3. Μεταξύ των διαφορών αυτών περιλαμβάνεται σειρά υποθέσεων με αντικείμενο την κήρυξη της ακυρότητας και την ανάκτηση των καταβληθέντων ποσών ή την επιδίκαση αποζημίωσης λόγω της μη τήρησης, εκ μέρους της Banco Popular, ορισμένων απαιτήσεων από πλευράς διαφάνειας και δικαίου προστασίας του καταναλωτή κατά την πώληση ορισμένων χρηματοπιστωτικών μέσων σε φυσικά και νομικά πρόσωπα. Με άλλα λόγια, οι σχετικές αγωγές δεν αφορούν την απώλεια της αξίας των εν λόγω μέσων συνεπεία της εξυγίανσης, αλλά τον ισχυρισμό περί έλλειψης νομιμότητας της αρχικής πράξης αναλήψεως των μέσων αυτών.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[2] Βλ. απόφαση SRB/EES/2017/08 του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, της 7ης Ιουνίου 2017, περί εγκρίσεως καθεστώτος εξυγίανσης για την Banco Popular Español S.A., το οποίο έγινε αποδεκτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την απόφασή της (ΕΕ) 2017/1246 (ΕΕ 2017, L 178, σ. 15) (στο εξής, από κοινού: απόφαση περί εξυγίανσης).

4. Με τις αποφάσεις του στις υποθέσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular)[3] και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II)[4], το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 2014/59/ΕΕ[5] αντιτίθεται σε τέτοιες ένδικες διαδικασίες, εφόσον αυτές κινήθηκαν *μετά* την ημερομηνία λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης.

5. Το καινοφανές της υπό κρίση υπόθεσης έγκειται στο γεγονός ότι η διαφορά της κύριας δίκης ξεκίνησε *πριν* λάβει χώρα η εξυγίανση. Προκύπτει εξ αυτού διαφοροποίηση; Αυτή είναι, κατ' ουσίαν, η ερώτηση προς το Δικαστήριο εν προκειμένω.

II. Τα πραγματικά περιστατικά, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

6. Το 2009 η Banco Popular προέβη στην έκδοση των «Bonos Subordinados Canjeables por Obligaciones Subordinadas de Banco Popular Español, S. A. I/2009» (στο εξής: ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης I/2009).

7. Στις 3 Οκτωβρίου 2009 ο D.E., ως μοναδικός διαχειριστής της εταιρίας Lera Blava, S.L.U. (στο εξής: εταιρία), αγόρασε για λογαριασμό της εταιρίας αυτής δεκαπέντε τέτοια μετατρέψιμα ομόλογα, έναντι συνολικού τιμήματος 15 000 ευρώ.

8. Στις 25 Μαΐου 2012 ο D.E., ενεργώντας ομοίως για λογαριασμό της εταιρίας, αντάλλαξε τα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης I/2009, τα οποία θα καθίσταντο ληξιπρόθεσμα τον Οκτώβριο του 2013, με άλλα υποχρεωτικώς μετατρέψιμα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης (στο εξής: ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης II/2012). Τα τελευταία θα καθίσταντο ληξιπρόθεσμα τον Νοέμβριο του 2015.

9. Στις 14 Ιανουαρίου 2013 η εταιρία μεταβίβασε την κυριότητα των ομολόγων αυτών στον D.E. έναντι οφειλόμενων μισθών.

10. Στις 25 Νοεμβρίου 2015, και σύμφωνα με τους όρους έκδοσής τους, τα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης II/2012 μετατράπηκαν υποχρεωτικώς σε μετοχές της Banco Popular. Ως εκ τούτου, ο D.E. κατέστη μέτοχος της Banco Popular.

11. Στις 6 Οκτωβρίου 2016 ο D.E. άσκησε, στο όνομά του, αγωγή κατά της Banco Popular, με αίτημα την κήρυξη της ακυρότητας των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης I/2009 και II/2012 λόγω έλλειψης της συγκατάθεσης που απαιτείται από το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε από την οδηγία MiFID I[6], και την επιστροφή του αρχικά επενδυθέντος ποσού. Επικουρικά, ο D.E. ζήτησε την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω της μη τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη MiFID I.

[3] Απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular), [C-410/20, στο εξής: απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular), EU:C:2022:351].

[4] Απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2024, Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) [C-775/22, C-779/22 και C-794/22, στο εξής: απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), EU:C:2024:679].

[5] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2014, L 173, σ. 190).

[6] Κατά τη διάταξη περί παραπομπής, ο D.E. επικαλέστηκε την οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2004, L 145, σ. 1) (στο εξής: MiFID I).

12. Στις 31 Μαΐου 2017 το Juzgado de Primera Instancia (πρωτοδικείο, Ισπανία) έκανε δεκτή την αγωγή του D.E. περί κηρύξεως ακυρότητας και κήρυξε άκυρη την αγορά των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης I/2009 και II/2012[7]. Από την εθνική δικογραφία προκύπτει ότι το εν λόγω δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Banco Popular δεν διενήργησε έλεγχο «συμβατότητας» για τον D.E., είτε για τον ίδιο ατομικώς είτε υπό την ιδιότητά του ως διαχειριστή της εταιρίας, προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσον αυτός διέθετε, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, τις απαραίτητες γνώσεις και πείρα για να κατανοήσει τον εγγενή κίνδυνο που ενέχουν τα επίμαχα μετατρέψιμα ομόλογα[8]. Η Banco Popular άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Audiencia Provincial (εφετείου, Ισπανία).

13. Στις 7 Ιουνίου 2017 το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης εξέδωσε την απόφαση περί εξυγίανσης της Banco Popular, η οποία έγινε αποδεκτή αυθημερόν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

14. Ειδικότερα, η απόφαση αυτή περιελάμβανε συνδυασμό του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα και του εργαλείου πώλησης δραστηριοτήτων[9] και εκτελέστηκε ως εξής. Κατ' αρχάς, με την εφαρμογή του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα, η αξία των υφιστάμενων μετοχών της Banco Popular μηδενίστηκε. Εν συνεχεία, οι μετοχές αυτές ακυρώθηκαν. Της ίδιας μεταχείρισης έτυχαν και οι μετοχές που δημιουργήθηκαν από τη μετατροπή μέρους των ανεξόφλητων υποχρεώσεων της Banco Popular (υποχρεώσεις κατηγορίας 1). Έτερο τμήμα των ανεξόφλητων αυτών υποχρεώσεων (υποχρεώσεις κατηγορίας 2) μετατράπηκε σε νέες μετοχές, οι οποίες μεταβιβάστηκαν στην Banco Santander S.A. (στο εξής: Banco Santander). Κατόπιν, η Banco Popular πωλήθηκε στην Banco Santander, αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, η οποία απέκτησε όλα τα εναπομείναντα περιουσιακά στοιχεία της Banco Popular μέσω συγχώνευσης με απορρόφηση, οπότε η νομική προσωπικότητα της Banco Popular έπαυσε. Η Banco Santander διαδέχθηκε επίσης την Banco Popular στη διαφορά της κύριας δίκης.

15. Στις 29 Μαρτίου 2019 το Audiencia Provincial (εφετείο) εξαφάνισε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου με το σκεπτικό ότι ο D.E. δεν νομιμοποιείτο ενεργητικώς για την άσκηση της αγωγής. Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η αγωγή έπρεπε να είχε ασκηθεί από την εταιρία.

16. Κατά της ως άνω αποφάσεως ο D.E. άσκησε αναίρεση ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία). Παρά τις αντιρρήσεις αμφοτέρων των διαδίκων, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση. Το ίδιο δικαστήριο εκθέτει επίσης ότι λόγω της αποκλίνουσας ερμηνείας, μεταξύ άλλων, του άρθρου 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59 από τα ισπανικά δικαστήρια έχει ασκηθεί μεγάλος αριθμός αναιρέσεων ενώπιόν του, όπερ υποδηλώνει ότι η καθοδήγηση του Δικαστηρίου θα συμβάλει στην επίλυση ορισμένων από τις υποθέσεις αυτές.

7 Σύμφωνα με την εθνική δικογραφία, η εν λόγω απόφαση επιδόθηκε στους διαδίκους στις 8 Ιουνίου 2017.

8 Ο έλεγχος «συμβατότητας» υπαγορεύεται από το άρθρο 19, παράγραφος 5, της MiFID I. Αναπτύσσεται περαιτέρω στα άρθρα 36 και 37 της οδηγίας 2006/73/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2006, για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις οργανωτικές απαιτήσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας (ΕΕ 2006, L 241, σ. 26) (στο εξής: εκτελεστική οδηγία της MiFID I).

9 Βλ. άρθρο 24 και άρθρο 27, αντίστοιχα, του κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 (ΕΕ 2014, L 225, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός ΕΜΕ).

17. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διατάξεις του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 53, παράγραφοι 1 και 3, και του άρθρου 60, παράγραφος 2, στοιχεία β′ και γ′, της [οδηγίας 2014/59], έχουν την έννοια ότι η απαίτηση ή το δικαίωμα που θα προέκυπτε ενδεχομένως από την επιβολή, στο ίδρυμα που διαδέχθηκε την Banco Popular, υποχρέωσης καταβολής αποζημίωσης ως αποτέλεσμα άσκησης αγωγής αποζημιώσεως απορρέουσας από την εμπορία χρηματοπιστωτικού προϊόντος (ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης υποχρεωτικώς μετατρέψιμων σε μετοχές της ίδιας τράπεζας), μη περιλαμβανόμενου στα πρόσθετα κεφαλαιακά μέσα τα οποία αφορούν τα μέτρα εξυγίανσης της Banco Popular, τα οποία μετατράπηκαν τελικώς σε μετοχές της τράπεζας πριν από τη λήψη των μέτρων εξυγίανσης της τράπεζας (7 Ιουνίου 2017), πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στο άρθρο 53, παράγραφος 3, της [οδηγίας 2014/59], το οποίο αφορά την απομείωση ή την εξάλειψη, ως υποχρέωση ή απαίτηση που "δεν είναι δεδουλευμένη", με αποτέλεσμα να θεωρείται εξοφληθείσα και να μην μπορεί να προβληθεί έναντι της Banco Santander, ως διαδόχου της Banco Popular, όταν η αγωγή από την οποία απορρέει η εν λόγω υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης ασκήθηκε πριν από την περάτωση της διαδικασίας εξυγίανσης της τράπεζας;

2) Μήπως, αντιθέτως, οι ως άνω διατάξεις έχουν την έννοια ότι η προμνησθείσα απαίτηση ή το προμνησθέν δικαίωμα θα συνιστά "δεδουλευμένη" υποχρέωση ή απαίτηση –άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας– ή "ήδη δεδουλευμένη υποχρέωση" κατά τον χρόνο εξυγίανσης της τράπεζας –άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′–, και, ως τέτοια, θα εξαιρείται από τα αποτελέσματα της εξόφλησης ή της ακύρωσης των εν λόγω υποχρεώσεων ή απαιτήσεων, και, κατά συνέπεια, θα είναι απαιτητή από την Banco Santander, ως διάδοχο της Banco Popular, ακόμη και αν η αγωγή από την οποία προκύπτει η υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης ασκήθηκε πριν από την περάτωση της διαδικασίας εξυγίανσης της τράπεζας;»

III. Ανάλυση

A. Γενικό πλαίσιο, επιχειρήματα των διαδίκων και δομή των παρουσών προτάσεων

18. Τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία της έννοιας του «δεδουλευμένου», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 53, παράγραφος 3, και στο άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59.

19. Το άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59 ορίζει τα ακόλουθα:

«Όταν μια αρχή εξυγίανσης μηδενίζει την αξία, ή το οφειλόμενο ανεξόφλητο υπόλοιπο, μιας υποχρέωσης, μέσω μιας εξουσίας που αναφέρεται στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο ε), η εν λόγω υποχρέωση και *οι όποιες υποχρεώσεις ή απαιτήσεις* προκύπτουν από αυτήν, *που δεν είναι δεδουλευμένες* κατά τη στιγμή που ασκείται η εξουσία, *θεωρείται ότι έχουν εξοφληθεί* για κάθε σκοπό, και δεν είναι αποδείξιμες σε τυχόν μεταγενέστερες διαδικασίες που αφορούν το ίδρυμα υπό εξυγίανση ή κάθε διάδοχη οντότητα σε οποιαδήποτε μεταγενέστερη εκκαθάριση.» [10]

[10] Η υπογράμμιση δική μου.

20. Αντίστοιχα, το άρθρο 60, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/59 ορίζει τα ακόλουθα:

«2. Σε περίπτωση που η αξία ενός σχετικού κεφαλαιακού μέσου ή μιας επιλέξιμης υποχρέωσης όπως ορίζεται στο άρθρο 59 παράγραφος 1 στοιχείο α) απομειώνεται:

[…]

β) δεν υφίσταται *πλέον καμία υποχρέωση έναντι του κατόχου* του σχετικού κεφαλαιακού μέσου […] δυνάμει ή σε σχέση με την αξία του μέσου που απομειώθηκε, *εκτός των ήδη δεδουλευμένων υποχρεώσεων* και τυχόν υποχρέωσης αποζημίωσης που μπορεί να προκύψει κατόπιν προσφυγής κατά της νομιμότητας της άσκησης της εξουσίας απομείωσης» [11].

21. Η οδηγία 2014/59 δεν παρέχει ορισμό της έννοιας του «δεδουλευμένου». Επιπλέον, σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας 2014/59 χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος τόσο στο άρθρο 53, παράγραφος 3, όσο και στο άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ενώ σε άλλες, συμπεριλαμβανομένης της ισπανικής γλωσσικής απόδοσης, χρησιμοποιούνται δύο διαφορετικοί όροι [12]. Τούτο δυσχεραίνει την κρίση ως προς την κοινή σημασία της έννοιας αυτής.

22. Εν πάση περιπτώσει, η ως άνω οδηγία δεν περιέχει παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών προκειμένου να προσδώσει νόημα στην έννοια αυτή, γεγονός που υποδηλώνει ότι στην έκφραση αυτή πρέπει να αποδοθεί αυτοτελής σημασία σε επίπεδο Ένωσης [13].

23. Δεδομένου ότι οι «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις δεν θίγονται από τη διάσωση με ίδια μέσα, από το γράμμα τόσο του άρθρου 53, παράγραφος 3, όσο και του άρθρου 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59 προκύπτει σαφώς ότι η απόφαση σχετικά με το αν μια υποχρέωση είναι «δεδουλευμένη» ή όχι έχει συνέπειες. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59, «δεν υφίσταται πλέον» καμία υποχρέωση έναντι του κατόχου του σχετικού κεφαλαιακού μέσου που απομειώθηκε, ενώ οι υποχρεώσεις έναντι αυτού εξακολουθούν να υφίστανται εάν οι απαιτήσεις του είναι «δεδουλευμένες» κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης.

24. Περαιτέρω, στο άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59 γίνεται μνεία της έννοιας του «ανεξόφλητου υπολοίπου», το οποίο μειώνεται με τη χρήση του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα. Με τη μνεία αυτή διευκρινίζεται ότι, κατά τη χρήση του εν λόγω εργαλείου, οι αρχές εξυγίανσης δύνανται να εξοφλούν μόνον τις *ανεξόφλητες* υποχρεώσεις της υπό εξυγίανση τράπεζας, ήτοι τις υφιστάμενες οφειλές, οι οποίες δεν έχουν καταστεί ακόμη πληρωτέες (ήτοι, ληξιπρόθεσμες). Τούτο υποδηλώνει ότι η έννοια του «δεδουλευμένου», η οποία, στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιείται για την εξαίρεση υποχρεώσεων από τη διάσωση με ίδια μέσα, αφορά τις υποχρεώσεις που η τράπεζα έχει ήδη αναλάβει και οι οποίες έχουν ήδη καταστεί πληρωτέες (ήτοι, ληξιπρόθεσμες) κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης.

[11] Η υπογράμμιση δική μου.

[12] Σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις, τόσο στο άρθρο 53, παράγραφος 3, όσο και στο άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59 χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος. Όπως στην αγγλική γλωσσική απόδοση της οδηγίας 2014/59, τούτο ισχύει και για τη γαλλική γλωσσική απόδοση (στην οποία χρησιμοποιείται ο όρος «échu» σε αμφότερες τις διατάξεις), τη γερμανική (στην οποία χρησιμοποιείται ο όρος «angefallen»), την ιταλική (στην οποία αναφέρεται ο όρος «maturati») και την κροατική γλωσσική απόδοση (στην οποία χρησιμοποιείται ο όρος «obračunati»). Σε άλλες γλωσσικές αποδόσεις χρησιμοποιούνται δύο διαφορετικοί όροι στο άρθρο 53, παράγραφος 3, και στο άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59. Όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, στην ισπανική γλωσσική απόδοση της οδηγίας 2014/59 χρησιμοποιείται ο όρος «vencidas» στο άρθρο 53, παράγραφος 3, και ο όρος «devengados» στο άρθρο 60, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας. Αντίστοιχα, στην ολλανδική γλωσσική απόδοση χρησιμοποιείται ο όρος «vorderbaar» στο άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59 και ο όρος «te betalen» στο άρθρο 60, παράγραφος 2, αυτής.

[13] Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), σκέψη 48.

25. Η υποχρέωση αποζημίωσης των πιστωτών για την έλλειψη νομιμότητας κατά την απόκτηση χρηματοπιστωτικών μέσων εκδοθέντων από τράπεζα, η οποία αποτελεί αντικείμενο διαφοράς ενώπιον δικαστηρίου, πρέπει, κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης εξυγίανσης, να θεωρείται «δυνητική» υποχρέωση της υπό εξυγίανση τράπεζας. Η ύπαρξη της υποχρέωσης αυτής είναι αβέβαιη, πριν αποφανθεί επ' αυτής το δικαστήριο. Εντούτοις, όταν το δικαστήριο επιβεβαιώσει την εν λόγω υποχρέωση πληρωμής, η συνακόλουθη υποχρέωση και το ληξιπρόθεσμο αυτής προκύπτουν ex tunc, ήτοι πριν την ημερομηνία της απόφασης περί εξυγίανσης.

26. Είναι τέτοιου είδους «δυνητικές» υποχρεώσεις «δεδουλευμένες», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59, κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης;

27. Δύο είναι οι πιθανές ερμηνείες.

28. Αφενός, οι εν λόγω υποχρεώσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «δεδουλευμένες», καθώς, εφόσον επιβεβαιωθούν από δικαστήριο, θα υφίσταντο και, επομένως, θα είχαν καταστεί πληρωτέες πριν από την απόφαση περί εξυγίανσης. Αφετέρου, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις αυτές εξαρτώνται από την έκβαση ένδικης διαδικασίας, θα μπορούσαν να θεωρηθούν μόνον ως «δυνητικά» δεδουλευμένες κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης. Με άλλα λόγια, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ανεξόφλητες οφειλές κατά τον χρόνο της απόφασης και, για τον λόγο αυτόν, δύνανται να θεωρηθούν ως «μη δεδουλευμένες».

29. Στις αποφάσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), το Δικαστήριο ερμήνευσε τέτοιες «δυνητικές» υποχρεώσεις, για τις οποίες η αγωγή ασκείται μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης, ως μη δεδουλευμένες και, επομένως, ως εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης περί διάσωσης με ίδια μέσα. Τούτο συνεπάγεται την απώλεια των απαιτήσεων των πιστωτών τέτοιων «δυνητικών» υποχρεώσεων έναντι της υπό εξυγίανση τράπεζας στο πλαίσιο της διαδικασίας διάσωσης με ίδια μέσα. Η απώλεια αυτή προδήλως θίγει τα απορρέοντα από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματα των πιστωτών, συμπεριλαμβανομένου του θεμελιώδους δικαιώματος για αποτελεσματική δικαστική προστασία. Εντούτοις, στις εν λόγω αποφάσεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι, συνολικά, το δημόσιο συμφέρον για πρόληψη της χρηματοπιστωτικής κατάρρευσης και διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας υπερισχύει των δικαιωμάτων των πιστωτών που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης.

30. Επικαλούμενες τις δύο αυτές αποφάσεις, η Banco Santander, καθώς και η Ισπανική, η Ιταλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση άπασες υποστηρίζουν ότι οι υποχρεώσεις που ενδέχεται να προκύψουν από ένδικες διαδικασίες, ακόμη και εάν οι διαδικασίες αυτές είχαν κινηθεί *προ* της εξυγίανσης, δεν μπορούν να θεωρηθούν «δεδουλευμένες».

31. Εκθέτουν ότι οι εν λόγω απαιτήσεις θα συνεπάγονταν πιθανώς εκροή κεφαλαίων από την υπό εξυγίανση τράπεζα και, ως εκ τούτου, ενδεχομένως θα παρεμπόδιζαν την αποτελεσματικότητα της απόφασης περί εξυγίανσης. Συναφώς, μόνον απαιτήσεις ή δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί ως ληξιπρόθεσμα με απόφαση του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου πριν από την ημερομηνία της απόφασης περί εξυγίανσης θα πρέπει να θεωρούνται «δεδουλευμένα», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59.

32. Ωστόσο, η Επιτροπή έχει αντίθετη άποψη. Εκτιμά ότι η έννοια του «δεδουλευμένου», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59, πρέπει να περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις οι οποίες, κατά τον χρόνο της εξυγίανσης, είναι απλώς «προσωρινά» ληξιπρόθεσμες και τις οποίες η μεταγενέστερη δικαστική απόφαση απλώς επιβεβαιώνει, ακόμη και μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

33. Κατά την Επιτροπή, η ερμηνεία αυτή στηρίζεται στην απαίτηση του άρθρου 36 της οδηγίας 2014/59 περί «δίκαιης, συνετής και ρεαλιστικής» αποτίμησης. Η αποτίμηση αυτή πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις από εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες. Επιπλέον, δεν φαίνεται δικαιολογημένη η άρνηση αποζημίωσης προσώπου που έχει κινήσει ένδικη διαδικασία πριν από το χρονικό σημείο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης.

34. Η υπό κρίση υπόθεση εγείρει, επομένως, το ζήτημα κατά πόσον η στάθμιση των συμφερόντων για χρηματοπιστωτική σταθερότητα και για αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που αντλούν οι πιστωτές από το δίκαιο της Ένωσης, για την προστασία των οποίων έχουν κινηθεί ένδικες διαδικασίες πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης, θα πρέπει να επιτυγχάνεται με τον ίδιο τρόπο όπως και στην περίπτωση που οι εν λόγω αγωγές ασκούνται μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

35. Το ζήτημα αυτό τίθεται με τη μορφή της αναζήτησης καθοδήγησης σχετικά με το εάν οι «δυνητικές» υποχρεώσεις, οι οποίες αποτελούν ήδη αντικείμενο ένδικης διαδικασίας κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης, πρέπει να θεωρούνται «δεδουλευμένες», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59. Προκειμένου να απαντήσω στο ερώτημα αυτό, θα προχωρήσω ως εξής. Κατ' αρχάς, θα εξηγήσω γιατί φρονώ ότι η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή (Β). Όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, θα ξεκινήσω υπενθυμίζοντας εν συντομία το σκεπτικό των δύο αποφάσεων στις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι αγωγές που ασκούνται *μετά* την απόφαση περί εξυγίανσης αποκλείονται δυνάμει της οδηγίας 2014/59 (Γ). Εν συνεχεία, θα εξετάσω το ζήτημα κατά πόσον το ίδιο σκεπτικό εφαρμόζεται σε περίπτωση που οι αγωγές ενώπιον των δικαστηρίων ασκήθηκαν *πριν* από την απόφαση περί εξυγίανσης (Δ). Η ανάλυσή μου θα καταλήξει σε πρόταση προς το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι ο σκοπός του πλαισίου εξυγίανσης που θεσπίστηκε με την οδηγία 2014/59 δεν είναι ικανός να υπερισχύσει του δικαιώματος για αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών ή των επενδυτών που πηγάζουν από το δίκαιο της Ένωσης, όταν η αγωγή σχετικά με τα δικαιώματα αυτά ασκήθηκε *πριν* από την απόφαση περί εξυγίανσης (IV).

Β. Επί του παραδεκτού

36. Η Banco Santander αμφισβητεί το παραδεκτό της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Εκθέτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι αλυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο φέρεται να αποφάσισε να μην εξετάσει, βάσει του εθνικού δικαίου, αν ο πρωτοδίκως ενάγων νομιμοποιείτο ενεργητικά για την άσκηση αγωγής.

37. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι ο εθνικός δικαστής, κατ' αρχήν, είναι αρμόδιος να εκτιμήσει την αναγκαιότητα και το λυσιτελές των προδικαστικών ερωτημάτων, επομένως τα ερωτήματά του θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα δεν μπορεί να είναι

χρήσιμη στο πλαίσιο της κύριας δίκης[14].

38. Όπως διευκρινίζει η Ισπανική Κυβέρνηση, η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα είναι αναγκαία για το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι, αν το Δικαστήριο απαντήσει ότι η οδηγία 2014/59 αποκλείει την επίμαχη αγωγή, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να απορρίψει την αγωγή του D.E. χωρίς να απαιτείται να εξεταστεί εάν αυτός νομιμοποιείτο ενεργητικά για την άσκηση αγωγής.

39. Επομένως, δεν προκύπτει προδήλως το απαράδεκτο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

Γ. Οι δύο προγενέστερες αποφάσεις και η τρέχουσα κατάσταση

40. Όπως επισήμανα, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως εντάσσεται στο πλαίσιο των αποφάσεων Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II). Στις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι συνεπεία της απόφασης περί εξυγίανσης της Banco Popular αποκλείσθηκε η δυνατότητα των οικείων εναγόντων να κινήσουν ένδικη διαδικασία για τη διεκδίκηση αποζημίωσης λόγω της μη συμμόρφωσης της τράπεζας προς ορισμένες απαιτήσεις για τη διάθεση χρηματοπιστωτικών προϊόντων στην αγορά.

41. Η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) αφορούσε αγωγή για την κήρυξη ακυρότητας, ασκηθείσα από δύο φυσικά πρόσωπα τα οποία το 2016 απέκτησαν μετοχές στο πλαίσιο δημόσιας προσφοράς εγγραφής για την αύξηση του κεφαλαίου της Banco Popular. Μετά την εξυγίανση της τράπεζας αυτής και τον μηδενισμό του εταιρικού της κεφαλαίου, το 2018, τα φυσικά αυτά πρόσωπα ισχυρίστηκαν ότι η αρχική τους δήλωση βουλήσεως στη σύμβαση για την απόκτηση μετοχών ήταν ελαττωματική, μεταξύ άλλων λόγω ελλείψεων ή σφαλμάτων του επίμαχου ενημερωτικού δελτίου. Με την πρωτόδικη απόφαση, το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι οι κανόνες του δικαίου της Ένωσης περί αστικής ευθύνης λόγω των πληροφοριών που παρέχονται με ενημερωτικό δελτίο, όπως οι κανόνες αυτοί περιλαμβάνονται στην οδηγία για το ενημερωτικό δελτίο[15], δύνανται να κατισχύσουν των αρχών που διέπουν την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες τέθηκαν με την οδηγία 2014/59[16]. Ως εκ τούτου, κήρυξε άκυρη την επίμαχη σύμβαση για την απόκτηση μετοχών και διέταξε να επιστραφεί εντόκως το ποσό της επένδυσης των εναγόντων[17].

42. Το Δικαστήριο δεν δέχθηκε την ερμηνεία αυτή. Επιληφθέν αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, που υποβλήθηκε στο πλαίσιο έφεσης, το Δικαστήριο έκρινε, αντιθέτως, ότι η οδηγία 2014/59 επιτρέπει παρέκκλιση από δικαιώματα στηριζόμενα σε άλλες πράξεις του δικαίου της Ένωσης. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο χαρακτήρας παρεκκλίσεως που έχει το καθεστώς εξυγίανσης «συνεπάγεται ότι είναι δυνατή η μη εφαρμογή άλλων διατάξεων του δικαίου της

[14] Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, Wightman κ.λπ. (C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψεις 26, 27 και 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[15] Οδηγία 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ (ΕΕ 2003, L 345, σ. 64).

[16] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψη 23).

[17] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψη 22).

Ένωσης σε περίπτωση κατά την οποία οι διατάξεις αυτές δύνανται να καταστήσουν άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας ή να παρακωλύσουν την εφαρμογή της διαδικασίας εξυγιάνσεως» [18].

43. Κατά συνέπεια, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εξυγίανσης που προβλέπει η οδηγία 2014/59, οι κάτοχοι μετοχών οι οποίες ακυρώθηκαν με απόφαση περί εξυγίανσης δεν δύνανται να ασκήσουν αγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας ή αγωγή αποζημίωσης *μετά* την έκδοση της απόφασης περί εξυγίανσης.

44. Η ανωτέρω λογική επεκτάθηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) στις αγωγές που ασκούνται από κατόχους ομολόγων τα οποία μετατράπηκαν σε μετοχές πριν από την εξυγίανση και στη συνέχεια ακυρώθηκαν [19] και από κατόχους ομολόγων που μετατράπηκαν σε μετοχές στο πλαίσιο της εξυγίανσης, πλην όμως μεταβιβάστηκαν στην Banco Santander χωρίς αποζημίωση [20]. Όπως και στην υπόθεση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular), οι πιστωτές στην υπόθεση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) άσκησαν αγωγές για την κήρυξη της ακυρότητας και αγωγές αποζημίωσης μετά την εξυγίανση, επικαλούμενοι έλλειψη νομιμότητας κατά την αρχική έκδοση των εν λόγω χρηματοπιστωτικών μέσων, τα οποία μετατράπηκαν στη συνέχεια σε μετοχές [21]. Και σε αυτές τις υποθέσεις, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν είναι δυνατή η άσκηση αγωγής αποζημίωσης ή αγωγής με αίτημα την κήρυξη της ακυρότητας των αρχικών ομολόγων *μετά* τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης [22].

45. Παρόμοια περίπτωση συντρέχει και στην υπό κρίση υπόθεση. Παρουσιάζει μεγαλύτερη ομοιότητα με την κατάσταση στις υποθέσεις C-775/22 και C-779/22, τις πρώτες δύο από τις τρεις συνεκδικασθείσες υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), δεδομένου ότι τα ομόλογα, τη νομιμότητα της αγοράς των οποίων αμφισβητεί ο D.E., μετατράπηκαν σε μετοχές πριν από την εξυγίανση της Banco Popular. Ωστόσο, η σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο υποθέσεων έγκειται στο γεγονός ότι οι ενάγοντες στις υποθέσεις εκείνες άσκησαν τις αγωγές τους *μετά* την εξυγίανση της Banco Popular, ενώ ο D.E. άσκησε τη δική του αγωγή περίπου οκτώ μήνες *πριν* από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

46. Επομένως, πρέπει, κατ' αρχάς, να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 2014/59 αντιτίθεται στην άσκηση αγωγών με αίτημα την κήρυξη της ακυρότητας ή αγωγών αποζημιώσεως μετά τη λήψη απόφασης περί εξυγίανσης. Μόνον κατόπιν τούτου μπορεί να τεθεί το ζήτημα εάν η ίδια λογική ισχύει και για την περίπτωση κατά την οποία τέτοιες αγωγές ασκούνται πριν από την ημερομηνία της απόφασης περί εξυγίανσης.

47. Με τις αποφάσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η παρέκκλιση από άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες παρέχουν δικαιώματα σε

[18] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψη 37).

[19] Τούτο συνέβη στις υποθέσεις C-775/22 και C-779/22.

[20] Τούτο συνέβη στην υπόθεση C-794/22.

[21] Βλ. Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψεις 29 και 37).

[22] Βλ. Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψεις 61 και 70).

ιδιώτες, μπορεί να αιτιολογηθεί από το «υπέρτερο γενικό συμφέρον» να «διαφυλαχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα των κρατών μελών» εντός ενός κατ' εξαίρεση και επείγοντος οικονομικού πλαισίου [23].

48. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, αν εφαρμόζονταν αυτές οι άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, όπως η οδηγία για το ενημερωτικό δελτίο, θα μπορούσαν «να καταστήσουν άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας ή να παρακωλύσουν την εφαρμογή της διαδικασίας εξυγιάνσεως» [24].

49. Και τούτο διότι τόσο η αγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας όσο και η αγωγή αποζημιώσεως, εάν ευδοκιμήσουν, θα έχουν ως αποτέλεσμα να απαιτείται από την υπό εξυγίανση τράπεζα ή από τον διάδοχό της να προβεί σε πλήρη επιστροφή των ποσών που επενδύθηκαν κατά την ανάληψη μετοχών (ή ομολόγων τα οποία μετατράπηκαν σε μετοχές) των οποίων, ωστόσο, απομειώθηκε η αξία συνεπεία της απόφασης περί εξυγίανσης. Οι αγωγές αυτές, όπως έκρινε το Δικαστήριο, θα έθεταν συνολικά υπό αμφισβήτηση την αποτίμηση στην οποία στηρίζεται η απόφαση περί εξυγίανσης [25].

50. Κατά τη διάρκεια της αποτίμησης, οι υποχρεώσεις προς επιστροφή των καταβληθέντων ή προς καταβολή αποζημίωσης που ενδέχεται να αναγνωρισθούν με την άσκηση αγωγών ενώπιον των δικαστηρίων, αποτελούν «δυνητικές» υποχρεώσεις της υπό εξυγίανση τράπεζας, δεδομένου ότι η ύπαρξή τους εξαρτάται από την έκβαση εκκρεμούς ένδικης διαδικασίας. Επιπλέον, όταν, κατά τον χρόνο της αποτίμησης, η οποία χρησιμεύει ως βάση για την απόφαση περί εξυγίανσης, δεν έχει κινηθεί ακόμη ένδικη διαδικασία, οι αρχές εξυγίανσης δεν γνωρίζουν την ύπαρξη τέτοιων «δυνητικών» υποχρεώσεων.

51. Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι «δυνητικές» υποχρεώσεις, που εξαρτώνται από αγωγές που ασκήθηκαν *μετά* την ημερομηνία λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης, έχουν την έννοια ότι είναι «μη δεδουλευμένες» και, επομένως, ότι «έχουν εξοφληθεί για κάθε σκοπό», όπως προβλέπεται στο άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59 και όπως εμμέσως προκύπτει από το πρώτο εδάφιο του άρθρου 60, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής [26].

52. Τούτο συμβαίνει διότι η ευδοκίμηση αγωγής θα δημιουργούσε αναδρομικά υποχρεώσεις οι οποίες δεν είχαν ληφθεί υπόψη όταν εκδόθηκε η απόφαση περί εξυγίανσης και θα συνεπαγόταν τη μείωση του ποσού των κεφαλαιακών μέσων που υπήχθησαν σε διάσωση με ίδια μέσα [27].

53. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η έννοια των «δεδουλευμένων» υποχρεώσεων ή απαιτήσεων, κατά το άρθρο 53, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/59, δεν περιλαμβάνει τις κατηγορίες των απαιτήσεων που απορρέουν από αγωγές οι οποίες ευδοκίμησαν και ασκήθηκαν *μετά* την έκδοση της επίμαχης απόφασης περί εξυγίανσης [28].

[23] Βλ., συναφώς, απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψη 37)· σκέψη που επαναλαμβάνεται στην απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 56).

[24] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψεις 37 και 40) και απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 56).

[25] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψη 43). Ομοίως, απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 59).

[26] Πρβλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (σκέψεις 41 και 42).

[27] Πρβλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 53).

[28] Βλ. απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψεις 49 και 50).

54. Ωστόσο, στις υποθέσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) το Δικαστήριο δεν κλήθηκε να αποφανθεί εάν η ίδια λογική αντιτίθεται και στις αγωγές με αίτημα την κήρυξη ακυρότητας και στις αγωγές αποζημιώσεως όταν αυτές ασκούνται *πριν* από τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης.

55. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι υποχρεώσεις της υπό εξυγίανση τράπεζας είναι επίσης απλώς «δυνητικές» υποχρεώσεις, δεδομένου ότι η ύπαρξή τους δεν είναι βέβαιη μέχρι να γίνει γνωστή η έκβαση της ένδικης διαδικασίας. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία ήδη εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου κατά τον χρόνο της αποτίμησης των υποχρεώσεων της υπό εξυγίανση τράπεζας.

56. Επομένως, παραμένει ανοιχτό το ζήτημα εάν οι «δυνητικές» υποχρεώσεις οι οποίες εξαρτώνται μεν από ένδικη διαδικασία κινηθείσα *πριν* από την απόφαση περί εξυγίανσης, αλλά δεν έχουν κριθεί ακόμη κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης, πρέπει να θεωρηθούν «δεδουλευμένες» κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59.

57. Κατά τη γνώμη μου, μολονότι το σκεπτικό των αποφάσεων Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) έχει σε μεγάλο βαθμό εφαρμογή και σε περιπτώσεις όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση, εντούτοις, υπάρχουν πρόσθετοι παράγοντες που δικαιολογούν διαφορετική ερμηνεία. Αυτούς τους παράγοντες θα εξετάσω στη συνέχεια.

Δ. Είναι οι «δυνητικές» υποχρεώσεις που εξαρτώνται από ένδικες διαδικασίες κινηθείσες πριν την απόφαση περί εξυγίανσης «δεδουλευμένες» ή «μη δεδουλευμένες»;

1. Ο σκοπός της οδηγίας 2014/59 – μπορούν οι απαιτήσεις που αποτελούν αντικείμενο εκκρεμών ενδίκων διαδικασιών να θίξουν την απόφαση περί εξυγίανσης;

58. Όπως εξέθεσα, οι αποφάσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) στηρίζονται στην εκτίμηση ότι ο σκοπός της οδηγίας 2014/59 –ήτοι, η διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας– μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο εάν η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων τράπεζας, βάσει της οποίας εκδίδεται απόφαση περί εξυγίανσης, δύναται να τροποποιηθεί μεταγενέστερα, μέσω ενδίκου βοηθήματος ασκούμενου μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

59. Κατά τη γνώμη μου, η λογική αυτή δεν μπορεί να επεκταθεί στις «δυνητικές» υποχρεώσεις, ήτοι σε εκείνες που ενδέχεται να υλοποιηθούν εάν ευδοκιμήσει αγωγή ασκηθείσα πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

60. Όσον αφορά την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της υπό εξυγίανση τράπεζας, υφίσταται σημαντική διαφορά μεταξύ των αγωγών που ασκήθηκαν πριν από την αποτίμηση και εκείνων που ασκήθηκαν μετά από αυτήν. Στην πρώτη περίπτωση οι αγωγές είναι γνωστές, ή τουλάχιστον δύνανται να είναι γνωστές, στον εκτιμητή και, συνακόλουθα, στις αρχές της εξυγίανσης. Αντιθέτως, στη δεύτερη περίπτωση οι αγωγές δεν μπορούν να προβλεφθούν από τον εκτιμητή ή την αρμόδια αρχή.

61. Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω διάκρισης, θα μπορούσε η ερμηνεία μιας τέτοιας ένδικης διαδικασίας ως «δεδουλευμένης» υποχρέωσης να θέσει σε κίνδυνο τη διαδικασία εξυγίανσης και να καταστήσει την απόφαση περί εξυγίανσης άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας;

62. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εφόσον τηρούνται οι αρχές της αποτίμησης, η αντιμετώπιση προγενέστερων αγωγών ως δεδουλευμένων υποχρεώσεων δεν υπονομεύει την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εξυγίανσης.

63. Η Banco Santander, αντιθέτως, υποστηρίζει ότι μια τέτοια μεταχείριση των δυνητικών αλλά αβέβαιων υποχρεώσεων θα μπορούσε να αποθαρρύνει την εξαγορά τράπεζας υπό εξυγίανση και, ως εκ τούτου, να θέσει υπό αμφισβήτηση την αποτελεσματικότητα του εργαλείου πώλησης δραστηριοτήτων, όταν συνδυάζεται με διάσωση με ίδια μέσα, όπως συνέβη στην εξυγίανση της Banco Popular.

64. Σύμφωνα με το άρθρο 36, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59, κάθε δράση εξυγίανσης πρέπει να γίνεται επί τη βάσει «δίκαιης, συνετής και ρεαλιστικής αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων» της υπό εξυγίανση οντότητας [29].

65. Με άλλα λόγια, η αποτίμηση πρέπει να παρέχει μια ρεαλιστική εικόνα του κατά πόσον μια «δυνητική υποχρέωση» μπορεί να συνιστά ζημία στα περιουσιακά στοιχεία της υπό εξυγίανση τράπεζας.

66. Μολονότι η αποτίμηση μιας οντότητας υπό εξυγίανση δεν μπορεί να λάβει υπόψη τις «δυνητικές» υποχρεώσεις που απορρέουν από ένδικες διαδικασίες οι οποίες δεν έχουν ακόμη κινηθεί κατά τον χρόνο εκείνο, δεν ισχύει το ίδιο για τις ένδικες διαδικασίες που εκκρεμούν κατά τον χρόνο εκείνο.

67. Ως εκ τούτου, στον βαθμό που οι «δυνητικές» υποχρεώσεις, οι οποίες εξαρτώνται από την έκβαση *εκκρεμών* ενδίκων διαδικασιών, μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά τον χρόνο της εξυγίανσης, οι ένδικες αυτές διαδικασίες δεν είναι σε θέση να υπονομεύσουν τη διαδικασία εξυγίανσης.

68. Είναι αληθές ότι η οδηγία 2014/59 δεν ορίζει τον τρόπο καθορισμού των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 36 αυτής [30].

69. Εντούτοις, από την πρώτη έκθεση αποτίμησης στο πλαίσιο της εξυγίανσης της Banco Popular, της 5ης Ιουνίου 2017, προκύπτει ότι η έκθεση αυτή «συντάχθηκε λαμβανομένων υπόψη […] των κριτηρίων για τη μεθοδολογία αποτίμησης του κεφαλαίου ΙΙ» [31] που προβλέπονται στα

[29] Επιπρόσθετα, στο άρθρο 36, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2014/59 διευκρινίζεται ότι «στόχος της αποτίμησης είναι η εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων» του οικείου ιδρύματος, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι, «σε κάθε περίπτωση […] οιαδήποτε ζημία επί των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος ή της οντότητας […] αναγνωρίζεται πλήρως κατά τη στιγμή της εφαρμογής των εργαλείων εξυγίανσης ή της άσκησης της εξουσίας απομείωσης ή μετατροπής των σχετικών κεφαλαιακών μέσων». Επιπλέον, όπως ορίζουν τα σχετικά σημεία του άρθρου 36, παράγραφοι 5 και 6, η αποτίμηση πρέπει να «βασίζεται σε συνετές παραδοχές, μεταξύ άλλων ως προς τα ποσοστά αθέτησης υποχρεώσεων και το μέγεθος των ζημιών», καθώς και να «συμπληρώνεται με […] ενημερωμένο ισολογισμό» και με «κατάλογο των εκκρεμών εντός και εκτός ισολογισμού υποχρεώσεων που εμφανίζονται στα βιβλία και στα αρχεία του [οικείου] ιδρύματος ή της [οικείας] οντότητας».

[30] Εντούτοις, επισημαίνεται ότι το 2019 το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης εξέδωσε πλαίσιο αποτίμησης για τον καθορισμό των αρχών και της μεθοδολογίας των εκθέσεων αποτίμησης για τη λήψη αποφάσεων περί εξυγίανσης, το οποίο υποχρεώνει τον εκτιμητή να λαμβάνει υπόψη «ενδεχόμενες υποχρεώσεις σχετιζόμενες με ένδικες διαφορές»· βλ. Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, Framework for Valuation, Φεβρουάριος 2019, σ. 22, διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/2019-02-01%20Framework%20for%20Valuation.pdf.

[31] Βλ. Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, «Valuation report for the purposes of Article 20(5)(a) of Regulation (EU) No 806/2014 informing the determination of whether the conditions for resolution or the conditions for the write down or conversion of capital instruments are met» (Εκθεση αποτίμησης για τους σκοπούς του άρθρου 20, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 σχετικά με το κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εξυγίανσης ή οι προϋποθέσεις απομείωσης ή μετατροπής κεφαλαιακών μέσων, 5 Ιουνίου 2017), διαθέσιμη στον διαδικτυακό τόπο: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/valuation_1_report_updated_on_30_10_2018.pdf (στο εξής: πρώτη έκθεση αποτίμησης), σ. 1.

εφαρμοστέα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών [32]. Στο οικείο τμήμα τους, τα πρότυπα αυτά διαλαμβάνουν ότι «ο εκτιμητής επικεντρώνεται ιδίως σε […] νομικές διαφορές και ρυθμιστικά μέτρα, των οποίων οι αναμενόμενες ταμειακές ροές ενδέχεται να υπόκεινται σε ποικίλους βαθμούς αβεβαιότητας όσον αφορά το ποσό ή/και το χρονοδιάγραμμα αυτών» [33].

70. Από τη δεύτερη έκθεση αποτίμησης, της 6ης Ιουνίου 2017, στην οποία παραπέμπει η Banco Santander με τις παρατηρήσεις της, προκύπτει επίσης ότι, κατά την αποτίμηση της Banco Popular, στις λογιστικές της καταστάσεις ελήφθησαν υπόψη εκτιμήσεις της απώλειας της εύλογης αξίας λόγω ενδίκων διαφορών σχετικών με «απαιτήσεις από την καταχρηστική πώληση μετατρέψιμων ομολόγων» [34]. Όπως εκτίθεται στο διευκρινιστικό έγγραφο σχετικά με την τρίτη έκθεση αποτίμησης, οι εκτιμήσεις αυτές περιλαμβάνουν, με μια χαμηλή και μια υψηλή εκτίμηση, απαιτήσεις απορρέουσες από τα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης II/2012, ήτοι ακριβώς τα επίμαχα εν προκειμένω χρηματοπιστωτικά μέσα [35].

71. Η Banco Santander υποστηρίζει ότι, λαμβανομένου υπόψη του, κατά κανόνα, εξαιρετικά επείγοντος χαρακτήρα της διαδικασίας εξυγίανσης, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες πραγματοποιείται αποτίμηση βάσει έκθεσης που δεν λαμβάνει υπόψη όλες τις εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες.

72. Μολονότι είναι πράγματι πιθανό ορισμένες εκκρεμείς ένδικες διαφορές να μην λαμβάνονται υπόψη, εντούτοις αυτός ο βαθμός αβεβαιότητας εμφανίζεται σε κάθε διαδικασία «απογραφής» και, ως εκ τούτου, μπορεί να θεωρηθεί μέρος του γενικού κινδύνου που αναλαμβάνει η αποκτώσα οντότητα.

73. Επιπλέον, όπως επισήμανε η Ισπανική Κυβέρνηση, οι δυνητικές υποχρεώσεις που απορρέουν από ένδικες διαδικασίες όπως οι επίμαχες εν προκειμένω αντικατοπτρίζονται, τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό, στις οικονομικές καταστάσεις εισηγμένης στο χρηματιστήριο τράπεζας. Συναφώς, επισημαίνω ότι από τα σημεία 3 και 5 της απόφασης περί εξυγίανσης προκύπτει ότι η Banco Popular είναι η μητρική εταιρία του ομίλου Banco Popular και είναι εισηγμένη στο ισπανικό χρηματιστήριο –ήτοι σε ρυθμιζόμενη αγορά κατά την έννοια του άρθρου 4, [παράγραφος 1], σημείο 14, της MiFID I. Δυνάμει του κανονισμού περί διεθνών λογιστικών προτύπων, σε ρυθμιζόμενες αγορές οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες πρέπει να καταρτίζουν τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με ορισμένα διεθνή

[32] Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, «Regulatory technical standards on valuation for the purposes of resolution and on valuation to determine difference in treatment following resolution under Directive 2014/59/EU on recovery and resolution of credit institutions and investment firms» (EBA/RTS/2017/05 και EBA/RTS/2017/06, «Ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα σχετικά με την αποτίμηση για τους σκοπούς της εξυγίανσης και την αποτίμηση για τον προσδιορισμό της διαφορετικής μεταχείρισης μετά την εξυγίανση σύμφωνα με την οδηγία 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων», στο εξής: ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα της ΕΑΤ), 23 Μαΐου 2017, έγγραφο διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1853532/88566587-ff6f-4116-a08e-282eb4ea2f78/Final%20draft%20RTSs%20on%20valuation%20in%20resolution%20(EBA-RTS-2017-05%20&%20EBA-RTS-2017-06).pdf.

[33] Βλ. άρθρο 8 των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων της ΕΑΤ.

[34] Βλ. σημείο 2.4 της έκθεσης «Hippocrates provisional valuation report – Sale of business scenario», της 6ης Ιουνίου 2017, διαθέσιμης στον διαδικτυακό τόπο: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/2023-08-25_BPE_%20Revised%20NCV_Valuation-2-Report.pdf, στην οποία η Deloitte υπογραμμίζει ότι «δεχτήκαμε την εκτίμηση της απώλειας της εύλογης αξίας ως λογική, αλλά αναπροσαρμόσαμε προς τα πάνω το πλήθος των επηρεαζόμενων πελατών, με μια χαμηλή και μια υψηλή εκτίμηση». Η πρώτη έκθεση αποτίμησης, της 5ης Ιουνίου 2017, δεν αποτυπώνει λεπτομερώς τις εκτιμήσεις για την απώλεια της εύλογης αξίας λόγω ενδίκων διαδικασιών· βλ. https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/valuation_1_report_updated_on_30_10_2018.pdf.

[35] Βλ. σημείο 5.11.2 του διευκρινιστικού εγγράφου της Deloitte με τίτλο «Clarification document of valuation of difference in treatment – Banco Popular Español», της 18ης Δεκεμβρίου 2019, διαθέσιμου στον διαδικτυακό τόπο: https://www.srb.europa.eu/system/files/media/document/annex_ii_-_clarification_document_en.pdf.

λογιστικά πρότυπα [36] που υιοθετούνται από την Επιτροπή στο δίκαιο της Ένωσης [37]. Μεταξύ των πλειόνων [38] προτύπων που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης περί εξυγίανσης στην υπό κρίση υπόθεση συγκαταλέγονταν ειδικές απαιτήσεις, ώστε να αντικατοπτρίζεται στους λογαριασμούς η αβεβαιότητα που απορρέει, μεταξύ άλλων, από τα δυνητικά έξοδα «εκκρεμοδικιών» [39].

74. Κατά συνέπεια, δεν θεωρώ ούτε πειστικό ούτε ορθό τον ισχυρισμό ότι οι εκκρεμείς δίκες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την καταχρηστική πώληση κεφαλαιακών μέσων, δεν αποτυπώνονται στην αποτίμηση τράπεζας στο πλαίσιο εξυγίανσης. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο εάν η αποτίμηση διενεργείται σύμφωνα με τις αρχές της «δίκαιης, συνετής και ρεαλιστικής αποτίμησης», κατά την έννοια του άρθρου 36 της οδηγίας 2014/59 [40].

75. Επομένως, σε αντίθεση με τις αγωγές που ασκήθηκαν μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης, οι αγωγές που ασκήθηκαν εκ των προτέρων δεν μπορούν να θεωρηθούν ικανές να θέσουν υπό αμφισβήτηση την αποτίμηση βάσει της οποίας λαμβάνεται η απόφαση περί εξυγίανσης.

76. Ως εκ τούτου, ο σκοπός της οδηγίας 2014/59 δεν επιβάλλει την εξαίρεση των απαιτήσεων αυτών από την έννοια των «δεδουλευμένων» υποχρεώσεων, κατά το άρθρο 53, παράγραφος 3, και το άρθρο 60, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/59.

2. Στάθμιση μεταξύ του σκοπού της διαδικασίας εξυγίανσης και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας

77. Δεδομένου του επείγοντος χαρακτήρα της εξυγίανσης και της αβεβαιότητας σχετικά με το κατά πόσον η αποτίμηση υπό τέτοιες συνθήκες θα μπορούσε να λάβει υπόψη όλες τις «δυνητικές» υποχρεώσεις, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αποτελεί πολύ απλούστερη λύση το να θεωρηθεί ότι οι απαιτήσεις που βασίζονται σε ένδικες διαδικασίες οι οποίες εκκρεμούν κατά την ημερομηνία της απόφασης περί εξυγίανσης πρέπει να θεωρούνται «μη δεδουλευμένες» και,

[36] Βλ. άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων (ΕΕ 2002, L 243, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός περί διεθνών λογιστικών προτύπων). Όπως διευκρινίζει περαιτέρω το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, «ως "διεθνή λογιστικά πρότυπα" νοούνται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και οι συναφείς ερμηνείες (ερμηνείες της SIC-ΔΠΧΠ), οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω προτύπων και συναφών ερμηνειών καθώς και τα μελλοντικά πρότυπα και συναφείς ερμηνείες που θα εκδώσει ή θα δημοσιεύσει στο μέλλον ο Οργανισμός Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΟΔΛΠ)».

[37] Βλ. άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού περί διεθνών λογιστικών προτύπων.

[38] Δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 1126/2008 της Επιτροπής, της 3ης Νοεμβρίου 2008, για την υιοθέτηση ορισμένων διεθνών λογιστικών προτύπων σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 320, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1126/2008), η Επιτροπή υιοθέτησε «όλα τα πρότυπα που παρουσίασε [το] συμβούλιο διεθνών λογιστικών προτύπων (IASB) καθώς και όλες τις διερμηνείες που παρουσίασε η επιτροπή διερμηνειών των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς (IFRIC) και υιοθετήθηκαν εντός της Κοινότητας εξ ολοκλήρου έως τις 15 Οκτωβρίου του 2008, πλην του ΔΛΠ 39 (που αφορά στην αναγνώριση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων), του οποίου έχουν παραλειφθεί περιορισμένα τμήματα» (βλ. αιτιολογική σκέψη 2 και άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού).

[39] Βλ. παράγραφο 117 του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 1 στο παράρτημα του κανονισμού 1126/2008, το οποίο, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της απόφασης περί εξυγίανσης, διευκρινίζει στο οικείο τμήμα ότι «[ο] προσδιορισμός των λογιστικών αξιών κάποιων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων απαιτεί εκτίμηση των επιδράσεων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων σε εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία του ισολογισμού [...] [γ]ια παράδειγμα [...] προβλέψεις που εξαρτώνται από την μελλοντική έκβαση εκκρεμοδικιών [...]. Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν σε παραδοχές για στοιχεία όπως είναι η προσαρμογή κινδύνου στις ταμιακές ροές ή τα προεξοφλητικά επιτόκια που χρησιμοποιούνται». Βλ. επίσης παράγραφο 34 του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 11 στο ίδιο παράρτημα, που αφορά τα συμβατικά έξοδα τα οποία πρέπει να αναγνωρίζονται ως δαπάνες, μεταξύ των οποίων «το αποτέλεσμα εκκρεμοδικίας», και τα οποία απαιτούν, σύμφωνα με τις παραγράφους 36 επ. του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 37, την επιμέτρηση της βέλτιστης εκτίμησης.

[40] Όπως διευκρινίζω στην υποσημείωση 34 των παρουσών προτάσεων, στην περίπτωση της Banco Popular, η Deloitte πράγματι αναπροσάρμοσε το πλήθος των θιγόμενων πελατών που προέκυπτε από ένδικες διαδικασίες ίδιου χαρακτήρα με αυτήν της υπό κρίση υπόθεσης, προκειμένου, κατά τον τρόπο αυτόν, να αποτυπώσει μια ακριβέστερη εκτίμηση της απώλειας της εύλογης αξίας.

ως εκ τούτου, ως εξοφληθείσες στο πλαίσιο της διάσωσης με ίδια μέσα. Ίσως μάλιστα οι δυνητικοί αγοραστές μιας προβληματικής τράπεζας να έχουν ισχυρότερο κίνητρο να συμφωνήσουν σε εξαγορά, εάν τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτούν είναι απαλλαγμένα από *οποιαδήποτε* «δυνητική» υποχρέωση, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εξαρτώνται από εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο σκοπός να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εξυγίανσης μπορεί να εξυπηρετηθεί καλύτερα.

78. Εντούτοις, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η λύση αυτή θα επέτρεπε επίσης την απόσβεση των δικαιωμάτων εκείνων που τα υποκείμενα δικαίου αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, όπως την οδηγία για το ενημερωτικό δελτίο και την οδηγία MiFID I.

79. Τέτοιου είδους δικαιώματα προστατεύονται από το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία κατοχυρώνεται πλέον στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το εν λόγω θεμελιώδες δικαίωμα εγγυάται, σε κάθε πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι προσβλήθηκαν τα απορρέοντα από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματά του, την πρόσβαση σε δικαστήριο το οποίο έχει την εξουσία να παρέχει αποτελεσματικά μέσα ένδικης προστασίας.

80. Υποστηρίζοντας ότι οι εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «μη δεδουλευμένες» κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59, η Banco Santander, καθώς και η Ισπανική, η Ιταλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση θεωρούν, στην πραγματικότητα, ότι η συνακόλουθη επέμβαση στο δικαίωμα πραγματικής προσφυγής είναι δικαιολογημένη.

81. Στην απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II), στην οποία οι ενάγοντες επικαλούνταν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμά τους για αποτελεσματική δικαστική προστασία, το Δικαστήριο υπέμνησε ότι το δικαίωμα αυτό δεν συνιστά απόλυτο προνόμιο και δύναται να περιορίζεται υπέρ άλλου σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, όπως η διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας [41].

82. Χωρίς να υπεισέρχομαι σε λεπτομέρειες, στο πλαίσιο της στάθμισης το Δικαστήριο έκρινε ότι το συμφέρον της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος πρέπει να υπερισχύει της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχει στους επενδυτές το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο στηρίχθηκε σε προγενέστερη νομολογία του, με την οποία έκρινε ότι «μολονότι υφίσταται σαφές δημόσιο συμφέρον για τη διασφάλιση, σε ολόκληρη την Ένωση, ισχυρής και συνεπούς προστασίας των επενδυτών, εντούτοις, το συμφέρον αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπερέχει σε κάθε περίπτωση του δημοσίου συμφέροντος που συνίσταται στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος» [42].

83. Εντούτοις, στην προαναφερθείσα σκέψη το Δικαστήριο φρόντισε να επισημάνει ότι το συμφέρον των επενδυτών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπερέχει «*σε κάθε περίπτωση*» του δημοσίου συμφέροντος για διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

84. Με την αντιμετώπιση των εκκρεμών ενδίκων διαδικασιών ως «δεδουλευμένων» υποχρεώσεων, ο εν λόγω στόχος της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας δεν διακυβεύεται κατά τον ίδιο τρόπο όπως εάν επιτρέπονταν οι αγωγές που έπονται της απόφασης περί εξυγίανσης. Τούτο ισχύει διότι η αποτίμηση στην οποία βασίζεται η απόφαση περί εξυγίανσης θα πρέπει να

41 Απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 80).

42 Απόφαση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (σκέψη 81).

λαμβάνει υπόψη τις εκκρεμείς αγωγές. Από την άποψη αυτή, η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από τις επίμαχες περιστάσεις στις υποθέσεις Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) και Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II).

85. Επιπλέον, ενώ στις δύο αυτές υποθέσεις οι επενδυτές δεν είχαν ακόμη ασκήσει το δικαίωμα δικαστικής προσφυγής για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης προτού η απόφαση περί εξυγίανσης προσβάλει τα δικαιώματα αυτά, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, ο D.E. προσδιόρισε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και έλαβε μέτρα για την προστασία τους σε χρονικό σημείο προτού η απόφαση περί εξυγίανσης τροποποιήσει το πλαίσιο στο οποίο βρισκόταν.

86. Εάν ήταν επιτρεπτό η απόφαση περί εξυγίανσης, αυτή καθεαυτήν, να καταργεί εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες, τούτο θα συνιστούσε σημαντική προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [43].

87. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης επιβάλλουν στο Δικαστήριο να αποδώσει, αφενός, μεγαλύτερη βαρύτητα στο δικαίωμα των επενδυτών να προστατεύουν αποτελεσματικά τα απορρέοντα από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματά τους στο πλαίσιο ενδίκων διαδικασιών που κινήθηκαν πριν από την απόφαση περί εξυγίανσης και, αφετέρου, μικρότερη βαρύτητα στον στόχο της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, δεδομένου ότι ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί ακόμη και όταν δίνεται προτεραιότητα στην αποτελεσματική δικαστική προστασία.

88. Με την κίνηση ένδικης διαδικασίας για την προστασία των αντλούμενων από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων του περίπου οκτώ μήνες πριν από την έκδοση της απόφασης περί εξυγίανσης και, ως εκ τούτου, αναμφίβολα εντελώς ανεξάρτητα από την εν λόγω διαδικασία που επακολούθησε, ο D.E. έθεσε τον εαυτό του σε διαφορετική θέση από άλλους κατόχους των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης II/2012 [44].

89. Η αρχή iura vigilantibus, η οποία τηρείται εάν στις εκκρεμείς αγωγές αποδοθεί η βαρύτητα που τους αρμόζει στο πλαίσιο της στάθμισης, αποτελεί πρόσθετο επιχείρημα για το ανωτέρω συμπέρασμα ότι, εάν το Δικαστήριο ερμηνεύσει την οδηγία 2014/59 υπό την έννοια ότι επιτρέπει τον αναδρομικό περιορισμό ενδίκων διαδικασιών οι οποίες είχαν κινηθεί πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης και οι οποίες εξακολουθούσαν να εκκρεμούν κατά τον χρόνο αυτόν, τούτο θα συνιστούσε αδικαιολόγητο περιορισμό του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής.

90. Επιπλέον, μια τέτοια λύση θα ενίσχυε την εμπιστοσύνη στο δικαστικό σύστημα, την οποία θα μπορούσε να κλονίσει το αντίθετο συμπέρασμα.

91. Εν κατακλείδι, ο περιορισμός του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των επενδυτών βάσει του δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον στόχο της διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε περίπτωση κατά την οποία οι ένδικες διαδικασίες που αποσκοπούν στην προστασία απορρέοντος από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματος κινούνται πριν και ανεξάρτητα από την απόφαση περί εξυγίανσης.

[43] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 29ης Απριλίου 2021, Banco de Portugal κ.λπ. (C-504/19, EU:C:2021:335, σκέψη 63).

[44] Βλ., στο ίδιο πνεύμα, προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα J. Richard de la Tour στην υπόθεση Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2021:976, σημείο 65), ο οποίος εξηγεί, επί προβαλλόμενης παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ότι «αντικειμενικά, οι μέτοχοι που απέκτησαν τις κινητές αξίες τους βάσει εσφαλμένου ή ανακριβούς ενημερωτικού δελτίου δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση εάν επέτυχαν την έκδοση καταψηφιστικής απόφασης πριν από την απόφαση περί εξυγίανσης ή εάν ασκήσουν αγωγή μετά την έκδοση της εν λόγω απόφασης περί εξυγίανσης».

3. Πρόσθετα ζητήματα

α) Ποιος πρέπει να επωμιστεί το κόστος της προσβολής των δικαιωμάτων που παρέχει το δίκαιο της Ένωσης στους πιστωτές της υπό εξυγίανση τράπεζας;

92. Ορισμένα επιπλέον επιχειρήματα της Banco Santander χρήζουν εξέτασης.

93. Η τράπεζα υποστηρίζει ότι οι εκκρεμείς υποθέσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «μη δεδουλευμένες» υποχρεώσεις, διότι, σε αντίθετη περίπτωση, οι εν λόγω «δυνητικές» υποχρεώσεις θα μεταβιβάζονταν στην ίδια, ως διάδοχο τράπεζα, μολονότι η τράπεζα αυτή ουδεμία σχέση είχε με τις ενέργειες της Banco Popular που αποτελούν τη βάση των εκκρεμών ενδίκων διαδικασιών.

94. Υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, ο D.E. προβάλλει παράβαση διάταξης αναγκαστικού δικαίου της MiFID I, η οποία αποσκοπεί στην προστασία των αγοραστών χρηματοπιστωτικών μέσων από ακατάλληλες αγορές. Μεταξύ των κανόνων αυτών περιλαμβάνεται ο έλεγχος «συμβατότητας» του άρθρου 19, παράγραφος 5, της MiFID I, ο οποίος, κατ' αρχήν [45], υποχρεώνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις γνώσεις και την πείρα που διαθέτει ο πελάτης για να κατανοήσει τους κινδύνους που συνδέονται με επενδυτική υπηρεσία ή συναλλαγή, πριν από την πραγματοποίηση της εν λόγω συναλλαγής, και να προειδοποιούν τον εν λόγω πελάτη, εάν χρειάζεται [46].

95. Η παράβαση των κανόνων αυτών μπορεί να επιφέρει την ακυρότητα της σύμβασης με την οποία αποκτήθηκε το συγκεκριμένο χρηματοπιστωτικό μέσο και να παράσχει στον αγοραστή αξίωση επιστροφής του τιμήματος της αγοράς, πλέον τόκων, ή αποζημίωσης.

96. Κατά την Banco Santander, δεδομένου ότι ο D.E. ήταν, κατά τον χρόνο της εξυγίανσης, μέτοχος της Banco Popular, σύμφωνα με την αρχή ότι οι μέτοχοι αναλαμβάνουν πρώτοι τις ζημίες [47], η αξίωσή του θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως μη δεδουλευμένη και, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί εξοφληθείσα πριν από τη μεταβίβαση τυχόν «δεδουλευμένων» υποχρεώσεων στη διάδοχη οντότητα.

97. Κατά τη γνώμη μου, η απαίτηση του D.E. για επιστροφή των καταβληθέντων ή για αποζημίωση, η οποία θα επιβεβαιωνόταν σε περίπτωση ευδοκίμησης της αγωγής του, δεν εμποδίζει την ακύρωση, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, των μετοχών που κατείχε πριν από την απόφαση του εθνικού δικαστηρίου, ούτε εμποδίζει τη μετατροπή των ομολόγων του σε μετοχές και την ακύρωση ή τη μεταβίβασή τους χωρίς αποζημίωση. Η επιτυχής έκβαση της εκκρεμούς ένδικης διαδικασίας θα έθετε τον D.E. στη θέση πιστωτή άλλης κατηγορίας. Η απαίτησή του δεν θα συνιστούσε απαίτηση επενδυτή ομολόγων, αλλά θα απέρρεε από την καταχρηστική πώληση των ομολόγων αυτών, των οποίων θα έπαυε να είναι κύριος. Η υποχρέωση της Banco Santander για την ικανοποίηση της εν λόγω απαίτησης θα υφίστατο και θα ήταν πληρωτέα (ήτοι, θα είχε καταστεί ληξιπρόθεσμη) πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης, όπως και οι λοιπές «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις.

[45] Βλ. απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Genil 48 και Comercial Hostelera de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344, σκέψη 31). Βλ. επίσης σκέψεις 39 και 47 της ίδιας απόφασης, στις οποίες τονίζεται ότι ο σκοπός του άρθρου 19 της MiFID I είναι, μεταξύ άλλων, η προστασία των επενδυτών.

[46] Βλ. άρθρο 19, παράγραφος 5, της MiFID I, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 58 έως 60 και τα άρθρα 36 και 37 της εκτελεστικής οδηγίας της MiFID I. Εντούτοις, όπως τονίζεται στο άρθρο 36, δεύτερο εδάφιο, της εκτελεστικής οδηγίας της MiFID I, «επιτρέπεται στην επιχείρηση επενδύσεων να θεωρήσει ότι ένας επαγγελματίας πελάτης διαθέτει την αναγκαία πείρα και τις απαιτούμενες γνώσεις για να κατανοήσει τους κινδύνους που συνδέονται με τις επενδυτικές υπηρεσίες ή συναλλαγές ή τα είδη συναλλαγών ή προϊόντων για τα οποία ο πελάτης έχει κατηγοριοποιηθεί ως επαγγελματίας».

[47] Βλ. άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/59.

98. Εντούτοις, η Banco Santander θεωρεί ότι, παρά ταύτα, η εν λόγω αξίωση πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μη δεδουλευμένη κατά τον χρόνο της εξυγίανσης. Επομένως, η ζημία του D.E. λόγω της απόφασης για διάσωση με ίδια μέσα πρέπει να καταταχθεί στην ίδια κατηγορία με τις ζημίες κάθε άλλου πιστωτή που είχε εκκρεμείς απαιτήσεις κατά το χρονικό σημείο της εξυγίανσης, ήτοι με την κατηγορία απαιτήσεων που θεωρούνται εξοφληθείσες λόγω της διάσωσης με ίδια μέσα. Οι πιστωτές αυτοί έχουν δικαιώματα βάσει της «αρχής της μη επιδείνωσης της θέσης των πιστωτών»[48]. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, πιστωτής ο οποίος, μετά την αποτίμηση και τη σύγκριση μεταξύ δύο διαδικασιών (της εξυγίανσης και της κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας), διαπιστώνεται ότι δικαιούται την εξόφληση της απαίτησής του ή μέρους αυτής μπορεί, βάσει του άρθρου 75 της οδηγίας 2014/59, να ζητήσει την καταβολή της διαφοράς από τη χρηματοδοτική ρύθμιση της εξυγίανσης[49]. Επομένως, κατά την Banco Santander, η υποχρέωση αυτή θα πρέπει να καλυφθεί αλληλεγγύως και να μη βαρύνει τον διάδοχο της υπό εξυγίανση τράπεζας. Μια τέτοια λύση, όμως, προδήλως δεν θα παρείχε στον D.E. τη δυνατότητα να λάβει το σύνολο του ποσού που του οφείλεται, μολονότι η θετική έκβαση της ένδικης διαδικασίας θα τον καθιστούσε δικαιούχο του ποσού αυτού.

99. Εάν, ωστόσο, αυτή η «δυνητική» υποχρέωση μεταβιβαστεί στη διάδοχο τράπεζα, εν προκειμένω στην Banco Santander, ο D.E. θα διατηρήσει το σύνολο της απαίτησής του, εφόσον έχει θετική έκβαση η ένδικη διαδικασία που κίνησε. Η λύση αυτή θα ήταν συνεπής με την προτεινόμενη στάθμιση των αποτελεσμάτων στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας πιστωτής έχει ασκήσει αγωγή για την προστασία των αντλούμενων από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων του πριν από τη λήψη απόφασης περί εξυγίανσης.

100. Δεν εντοπίζω πρόβλημα με την ανάληψη, από την Banco Santander, μιας τέτοιας «δυνητικής» υποχρέωσης στο πλαίσιο της πώλησης δραστηριοτήτων, δεδομένου ότι η επίδραση των εν λόγω υποχρεώσεων στην αξία των περιουσιακών στοιχείων της Banco Popular ελήφθη υπόψη στην απόφαση αποτίμησης. Το γεγονός ότι η Banco Santander δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για όλες τις παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης που διέπραξε η Banco Popular πριν από την εξυγίανση δεν ασκεί επιρροή στο γεγονός ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, η Banco Santander ανέλαβε ορισμένο βαθμό επιχειρηματικού κινδύνου συνδεόμενου με την Banco Popular.

101. Τούτου λεχθέντος, τίποτε δεν εμποδίζει τις αρχές εξυγίανσης να προβλέψουν, στην απόφαση περί εξυγίανσης, ότι τέτοιες «δυνητικές» υποχρεώσεις, ακόμη και αν είναι «δεδουλευμένες», *δεν* θα μεταβιβαστούν στη διάδοχο τράπεζα, αλλά ότι, αντιθέτως, εφόσον υλοποιηθούν, οι υποχρεώσεις αυτές καλύπτονται αλληλεγγύως, είτε μέσω ρύθμισης χρηματοδότησης της εξυγίανσης είτε μέσω του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης[50].

102. Ωστόσο, πρόκειται για ζήτημα διακριτικής ευχέρειας, το οποίο αντικατοπτρίζεται στις επιλογές που γίνονται στο πλαίσιο κάθε διαδικασίας εξυγίανσης και στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των αρχών εξυγίανσης και της αποκτώσας οντότητας. Ελλείψει τέτοιων συμφωνιών, η Banco Santander δεν μπορεί, σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο της ολοκλήρωσης των

[48] Όπου έχει εφαρμοστεί το εργαλείο της διάσωσης με ίδια μέσα, όπως αποτυπώνεται στο άρθρο 73, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/59, η αρχή αυτή επιβάλλει «οι μέτοχοι και οι πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις έχουν απομειωθεί ή μετατραπεί σε μετοχικό κεφάλαιο [να μην] υφίστανται μεγαλύτερες ζημίες από όσες θα υφίσταντο, εάν το ίδρυμα υπό εξυγίανση είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας».

[49] Ρύθμιση χρηματοδότησης της εξυγίανσης είναι η ρύθμιση την οποία οφείλουν να καθιερώνουν τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 100 της οδηγίας 2014/59 και η οποία επιτρέπει την αλληλέγγυα χρήση των κατηγοριών οικονομικών βαρών που απαριθμούνται στο άρθρο 101 της ίδιας οδηγίας.

[50] Βλ., συναφώς, άρθρο 76, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού ΕΜΕ.

διαπραγματεύσεων αυτών μέσω του εργαλείου πώλησης δραστηριοτήτων, να προβάλει ότι δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί υπεύθυνη για υποχρεώσεις που της μεταβιβάστηκαν βάσει του πλαισίου εξυγίανσης.

103. Με άλλα λόγια, οι ισχυρισμοί της Banco Santander ότι η διάδοχος τράπεζα δεν πρέπει να φέρει ευθύνη για τις απαιτήσεις που απορρέουν από ένδικη διαδικασία κατά προβληματικής τράπεζας, μολονότι ο αποκτών γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τέτοιες «δυνητικές» υποχρεώσεις πριν υποβάλει προσφορά για την εξαγορά της εν λόγω τράπεζας, δεν επηρεάζουν την πρότασή μου να αντιμετωπίζονται οι εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες ως «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις.

β) Ενδεχόμενο καταχρηστικής ένδικης διαδικασίας

104. Η Banco Santander ισχυρίζεται περαιτέρω ότι ερμηνεία κατά την οποία οι «δυνητικές» απαιτήσεις που εξαρτώνται από εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες συνιστούν «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις θα οδηγούσε, στην περίπτωση μελλοντικών δράσεων εξυγίανσης, σε μια κατάσταση κατά την οποία οι μέτοχοι και οι πιστωτές θα μπορούσαν να παρακάμψουν το αποτέλεσμα του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα κινώντας ένδικη διαδικασία πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης. Τέτοιου είδους πρακτικές, εάν επιτρέπονταν, θα περιόριζαν τις εξουσίες των αρχών εξυγίανσης να απομειώνουν ή να περιορίζουν το μετοχικό κεφάλαιο και τα οφειλόμενα ανεξόφλητα ποσά όταν κάνουν χρήση του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα.

105. Είναι όντως πιθανό οι πιστωτές που είναι εκ των προτέρων ενήμεροι για το ενδεχόμενο λήψης απόφασης περί εξυγίανσης να προσπαθήσουν να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο για τις επενδύσεις τους κινώντας ένδικες διαδικασίες οι οποίες, εάν ερμηνευθούν ως «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις σύμφωνα με την οδηγία 2014/59, θα αποτρέψουν την απομείωση της επένδυσής τους κατά την εφαρμογή του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα.

106. Ωστόσο, καίτοι υπάρχει, ασφαλώς, το ενδεχόμενο τέτοιου είδους ενδίκων διαφορών, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η κίνηση ένδικης διαδικασίας συνεπάγεται έξοδα τα οποία δεν θα καλυφθούν εάν η αγωγή δεν έχει καμία πιθανότητα ευδοκίμησης. Επιπλέον, υποτίθεται ότι η απόφαση περί εξυγίανσης λαμβάνεται επειγόντως και με μυστικότητα. Ως εκ τούτου, είναι απίθανο οι επενδυτές, ακόμη και όταν υποψιάζονται πιθανή εξυγίανση, να γνωρίζουν τις λεπτομέρειές της.

107. Εντούτοις, ενδεχομένως να υπάρχει λόγος να θεωρηθούν ως «δεδουλευμένες» μόνον οι απαιτήσεις που εξαρτώνται από αγωγές ασκηθείσες μέχρι ορισμένη ημερομηνία πριν από την απόφαση περί εξυγίανσης, όπως, για παράδειγμα, την ημερομηνία που λαμβάνεται υπόψη για την αποτίμηση προβληματικής τράπεζας, βάσει της οποίας λαμβάνεται η απόφαση περί εξυγίανσης.

108. Συναφώς, η Banco Santander εκθέτει ότι η αποτίμηση της Deloitte έλαβε υπόψη την κατάσταση ως είχε στις 31 Μαρτίου 2017, ενώ η απόφαση περί εξυγίανσης εκδόθηκε στις 7 Ιουνίου 2017. Επομένως, οι αγωγές που ασκήθηκαν μετά τις 31 Μαρτίου 2017 θα μπορούσαν να τύχουν της ίδιας μεταχείρισης με εκείνες που ασκήθηκαν μετά τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης και, ως εκ τούτου, να μην ήταν «δεδουλευμένες» κατά τον χρόνο εκείνο.

109. Μολονότι η επιχειρηματολογία αυτή αξίζει να εξεταστεί, εντούτοις δεν επηρεάζει τη θέση του D.E. υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, στην οποία η αγωγή του ασκήθηκε περίπου οκτώ μήνες πριν από τη λήψη της απόφασης περί εξυγίανσης.

110. Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα της Banco Santander που στηρίζονται σε ενδεχόμενη κατάχρηση της ερμηνείας του Δικαστηρίου κατά την οποία οι προγενέστερες αγωγές αντιμετωπίζονται ως «δεδουλευμένες» υποχρεώσεις δεν μπορούν να γίνουν δεκτά ως αρκούντως σημαντικά ώστε να υπερισχύσουν άλλων επιχειρημάτων υπέρ της ερμηνείας αυτής.

IV. Πρόταση

111. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) ως εξής:

Το άρθρο 53, παράγραφοι 1 και 3, και το άρθρο 60, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012, υπό το πρίσμα του άρθρου 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι

απαίτηση ή δικαίωμα που απορρέει από ένδικη διαδικασία η οποία έχει μεν κινηθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων κράτους μέλους κατά χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ή οντότητας πριν από το χρονικό σημείο έκδοσης απόφασης περί εξυγίανσης του εν λόγω ιδρύματος ή της εν λόγω οντότητας, αλλά παραμένει εκκρεμής κατά το χρονικό αυτό σημείο, συνιστά «δεδουλευμένη» υποχρέωση.